

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Ympäristötilastotiede kevät 2012

Dosentti

Jukka Hoffrén

Helsingin yliopisto, Tilastokeskus

Sosiaalitieteiden laitos (Tilastotiede), Valtiotieteellinen
tiedekunta

Kurssin tavoitteet

- 78101 Ympäristötilastotiede (aineopintojen valinnainen erikoiskurssi / syventävien opintojen valinnainen erikoiskurssi)
- Tiiviskurssi, jonka tavoitteena on opettaa opiskelijoille ympäristön kuvaamiseen soveltuvia teorioita, metodeja ja käytännön laskentamenetelmiä.
- 3 op. + vapaaehtoinen harjoitustyö 1 op
- Kotisivu:
<https://wiki.helsinki.fi/pages/viewpage.action?pageId=84299553>

Harjoitukset 2.5. klo 15

- Ke 2.5. klo 15-18 atk-luokka PSY K134 (Siltavuorenpenger)
- Harjoitustöiden esittelyt (+ 1op.)
- Demostraatiot ja omat harjoitukset

Palaute

- 1. Mitä hyvää?
- 2. Mitä huonoa?
- 3. Mitä kehitettävää? Mihin suuntaan pitäisi kehittää?
- 4. Matemaattisempi jatkokurssi?
- 5. Arvosana –asteikolla 1 – 5
- (1 huono, 2 =välttävä, 3=tyydyttävä, 4=hyvä, 5=erinomainen)

1. Mitä hyvää?

- Hyvä, mielenkiintoinen, asiantunteva yleiskatsaus (10/13 mainintaa)
- Lisätiedot tietolähteistä
- Muita: mukava ilmapiiri, käytännön järjestelyt, 3. luento, tiiviskurssi

2. Mitä huonoa?

- Liian yleinen taso; alkuosan johdanto liian laaja, laajuus, liika nopeus, pinnallisuus, selkämpi rajaus
- Liikaa yksityiskohtaista tietoa organisaatioista ja rakenteista
- Muita: Harjoitustehtävien palautus, asioiden nivominen toisiinsa, hyödyntäminen, enemmän menetelmiä ja matikkaa

3. Mitä kehitettävää? Mihin suuntaan pitäisi kehittää?

- Enemmän käytännön esimerkkejä
- Pitäisi syventyä joihinkin asioihin
- Ryhmätyö muiden aineiden opiskelijoiden kanssa
- Dataesimerkkejä ja tietokonetyöskentelyä
- Laajempi kurssi ja syvemmälle menevä esittely

4. Matemaattisempi jatkokurssi?

- Puolet selkeästi jatkokurssin kannalla (6/13)
- Enemmän käytännön esimerkkejä
- Spesifimpi kurssi
- Syventyminen joihinkin esimerkkeihin

5. Kurssin arvosana

- Asteikko 1 ... 5
- Keskiarvo 4 –
- Mediaani 4
- $N = 13$

Kurssin tentti

- Kurssin tentti yleisenä tenttipäivänä 15.5.2012 klo 12-16. Ilmoittautuminen Weboodin kautta.
- Uusintamahdollisuus 14.6.2012.
- Kysymykset luennoilla läpikäydyistä asioista, vastausta voi täydentää kurssikirjallisuuden pohjalta.

Harjoitustyö 1 op.

- Essee, jossa sovelletaan kurssilla käytyjä menetelmiä omaa tutkimusaiheeseen.
- Esseiden laajuus 4-6 sivua (tekstiä, taulukoita ja kuvioita).
- Sovella omaan tutkimusaiheeseesi kvantitatiiviseen aineistoon jotain kurssilla esitettyä tai jotain muuta ympäristötilasto-tieteen menetelmää. Esim. ekotehokkuutta, skenaariomallintamista jne.
- Palautus 2.5.2012 Harjoitusten yhteydessä. Jos esittää työnsä (10-15 min) saa 1 op lisää

Harjoitustyön sisältö

- Aiheen ja aineisto esittely
- Käytetyn menetelmän esittely
- Analyysi
- Tulosten esittely
- Tulosten analysointi

Tauko

1. Ekotehokkuustarkastelun laskeminen

- Y
 - $E = \frac{Y}{X}$,
 - X
-
- missä Y voi olla BKT, ISEW, GPI ja
 - X on DMF tai TMR.
 - Normeerataan aluksi valitut Y ja X –sarjat, siten että perusvuoden 1945 arvo saa suhdeluvun 100.

Data 1

YEAR	DMF	TMR	ISEW	BKT	GPI	POP
1945	28,99	47,56	1564	2873	2997	3862710
1946	32,81	53,54	1983	3902	2701	3896129
1947	40,71	66,30	2318	4800	2308	3929547
1948	41,82	67,81	3129	5993	2187	3962966
1949	43,70	71,28	2888	5866	2265	3996384
1950	40,11	64,79	3160	6547	2021	4029803
1951	44,93	73,16	3949	8641	1539	4071445
1952	46,48	75,51	3867	8111	1818	4113087
1953	46,96	76,25	3257	7226	1931	4154729
1954	54,03	86,68	2670	7254	2022	4196371
1955	59,08	94,10	2320	7266	1871	4238013
1956	55,09	87,63	2220	7311	1755	4279654
1957	57,18	90,36	2047	7243	1896	4321296
1958	57,47	91,85	1621	7092	1709	4362938
1959	59,04	93,18	1326	6911	1855	4404580
1960	99,18	142,14	2417	7128	658	4429634
1961	105,00	149,93	2400	7610	742	4461005
1962	105,68	149,12	2274	7777	781	4491443
1963	101,48	145,10	2269	7968	861	4523309
1964	114,40	162,02	2432	8332	843	4548543
1965	122,89	171,73	2356	8739	1073	4563732
1966	128,63	179,25	2388	8909	1118	4580869
1967	116,80	166,17	2679	9040	1519	4605744
1968	122,02	172,88	2504	9198	1616	4626469
1969	132,81	184,27	3445	10081	2218	4623785
1970	139,86	192,61	4170	10873	2755	4606307
1971	143,77	197,13	2942	11079	3438	4612124
1972	152,63	209,06	5827	11840	4143	4639657
1973	155,35	213,87	7841	12557	4886	4678761
1974	140,13	195,54	9193	12869	5529	4702387

Data 2

1975	120,98	174,41	7468	13111	5773	4720492
1976	120,05	172,89	7980	13121	6091	4730836
1977	117,77	170,88	9438	13090	6036	4746967
1978	126,32	182,34	9697	13369	6176	4758088
1979	142,86	203,56	9943	14223	6504	4771292
1980	137,76	197,62	10534	14884	6714	4787778
1981	137,72	196,93	11325	15048	7187	4812150
1982	139,47	199,51	12210	15359	7516	4841715
1983	154,75	217,49	12366	15719	7718	4869858
1984	156,12	222,68	8703	16164	8056	4893748
1985	162,59	229,67	9211	16654	8182	4910664
1986	158,31	223,90	5783	17005	8545	4925644
1987	172,36	240,65	6158	17671	8831	4938602
1988	166,01	231,10	5242	18529	9440	4954359
1989	189,67	261,04	5748	19244	9592	4974383
1990	183,08	252,63	4960	19187	9321	4998478
1991	167,54	232,27	6903	17683	8574	5029002
1992	164,62	228,25	6675	16801	7985	5054982
1993	151,51	214,22	5382	16426	6556	5077912
1994	163,40	232,69	5384	17202	6270	5098754
1995	162,86	236,32	4601	17977	6286	5116826
1996	159,26	233,07	5959	18747	5944	5132320
1997	170,29	249,52	5144	20054	5596	5147349
1998	180,67	264,97	5049	21012	5279	5159646
1999	184,76	269,35	5067	21825	5012	5171302
2000	182,45	265,08	6926	23114	4822	5181115
2001	183,85	265,49	7796	23458	4905	5194901
2002	184,63	263,68	7938	23964	4494	5206295
2003	187,78	267,75	9274	24421	3530	5219732
2004	192,55	272,65	8567	26049	3468	5236611
2005	193,98	272,85	9420	26684	4316	5255580
2006	204,10	285,20	8606	28045	3821	5276955
2007	216,09	302,09	8961	28802	4444	5300484
2008	207,36	294,17	9317	28745	4472	5326314

SAS 9.2 ajovirta 1

- * 1: Harjoitusdataa muokattu Excelissä (lisätty mm. muuttujan nimi YEAR ja poistettu tyhjät rivit);
- * 2: Tallennettu Excel -työkirjana (.xlsx), jolloin sen voi lukea Import Data toiminnolla SAS-tiedostoksi;
- 3: SAS-tiedoston tarkastelua ja muokkausta;

SAS 9.2 ajovirta 2

```
•data demodata02;
```

```
set demodata01;
```

```
if 1945 <= YEAR <= 2008;
```

```
keep YEAR DMF TMR ISEW BKT GPI POP;
```

```
run;
```

* 4: Ekotehokkuustarkastelujen tuottaminen;

```
/* E=Y/X, missä Y voi olla BKT, ISEW, GPI ja X on  
DMF tai TMR */
```

```
/* Ensiksi valitaan Y -sarja ja normeerataan se  
siten että vuoden 1945 arvo saa arvon 100.  
ts. Yz/Y1945 x 100, missä z on 1945..2008 */
```

SAS 9.2 ajovirta 3

/* Muodostetaan muuttujat:

DMF per capita (DMF_PC)

TMR per capita (TMR_PC)

BKT/DMF_PC (A1)

ISEW/DMF_PC (A2)

GPI/DMF_PC (A3)

BKT/TMR_PC (B1)

ISEW/TMR_PC (B2)

GPI/TMR_PC (B3)

EKOTEHO_A1

EKOTEHO_A2

EKOTEHO_A3

EKOTEHO_B1

EKOTEHO_B2

EKOTEHO_B3

*/

SAS 9.2 ajovirta 4

```
data demodata03;  
set demodata02;  
DMF_PC=(DMF*1000000)/POP; /* DMF per  
capita */  
TMR_PC=(TMR*1000000)/POP; /* TMR per  
capita */  
A1=(BKT/2873)/DMF_PC; /* BKT/DMF_PC  
normeerattu vuoteen 1945 */  
A2=(ISEW/1564)/DMF_PC; /* ISEW/DMF_PC  
normeerattu vuoteen 1945 */  
A3=(GPI/2997)/DMF_PC; /* GPI/DMF_PC  
normeerattu vuoteen 1945 */  
B1=(BKT/2873)/TMR_PC; /* BKT/TMR_PC  
normeerattu vuoteen 1945 */  
B2=(ISEW/1564)/TMR_PC; /* ISEW/TMR_PC  
normeerattu vuoteen 1945 */  
B3=(GPI/2997)/TMR_PC; /* GPI/TMR_PC  
normeerattu vuoteen 1945 */  
RUN;
```

SAS 9.2 ajovirta 5

```
data demodata04;  
set demodata03;  
EKOTEHO_A1=(A1/0.133228936)*100; /*  
Normeerattu (1945 = 0) */  
EKOTEHO_A2=(A2/0.1332289357)*100; /*  
Normeerattu (1945 = 0) */  
EKOTEHO_A3=(A3/0.1332289357)*100; /*  
Normeerattu (1945 = 0) */  
EKOTEHO_B1=(B1/0.0812256739)*100; /*  
Normeerattu (1945 = 0) */  
EKOTEHO_B2=(B2/0.0812256739)*100; /*  
Normeerattu (1945 = 0) */  
EKOTEHO_B3=(B3/0.0812256739)*100; /*  
Normeerattu (1945 = 0) */  
run;
```

SAS 9.2 ajovirta 6

```
/* Tulostetaan OUTPUT-ikkunaan  
ekotehokkuuslukujen jakaumat */
```

```
proc print data=demodata04;  
var YEAR EKOTEHO_A1 EKOTEHO_A2  
EKOTEHO_A3 EKOTEHO_B1 EKOTEHO_B2  
EKOTEHO_B3;  
run;
```

SAS Output –tiedosto 1

	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_
Obs	YEAR	A1	A2	A3	B1	B2	B3
1	1945	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000
2	1946	121.045	113.001	80.322	121.669	113.583	80.7356
3	1947	121.043	107.377	55.793	121.916	108.151	56.1959
4	1948	148.361	142.292	51.901	150.091	143.951	52.5060
5	1949	140.135	126.736	51.871	140.936	127.461	52.1672
6	1950	171.838	152.357	50.850	174.494	154.712	51.6362
7	1951	204.585	171.749	34.930	206.078	173.003	35.1848
8	1952	187.508	164.217	40.289	189.335	165.818	40.6818
9	1953	167.032	138.299	42.789	168.718	139.695	43.2209
10	1954	147.203	99.529	39.334	150.488	101.750	40.2119
11	1955	136.172	79.869	33.614	140.232	82.251	34.6158
12	1956	148.371	82.761	34.143	152.997	85.341	35.2073
13	1957	142.999	74.239	35.884	148.424	77.055	37.2455
14	1958	140.662	59.060	32.494	144.358	60.612	33.3476
15	1959	134.707	47.478	34.661	139.992	49.341	36.0209
16	1960	83.175	51.808	7.360	95.188	59.291	8.4234
17	1961	84.467	48.934	7.895	97.030	56.213	9.0693
18	1962	86.352	46.382	8.313	100.380	53.917	9.6635
19	1963	92.785	48.536	9.611	106.444	55.681	11.0261
20	1964	86.548	46.406	8.394	100.235	53.744	9.7218
21	1965	84.784	41.988	9.979	99.522	49.287	11.7140
22	1966	82.889	40.813	9.971	97.563	48.038	11.7367
23	1967	93.128	50.697	15.001	107.372	58.451	17.2954
24	1968	91.112	45.563	15.345	105.477	52.747	17.7646
25	1969	91.696	57.562	19.340	108.395	68.045	22.8621

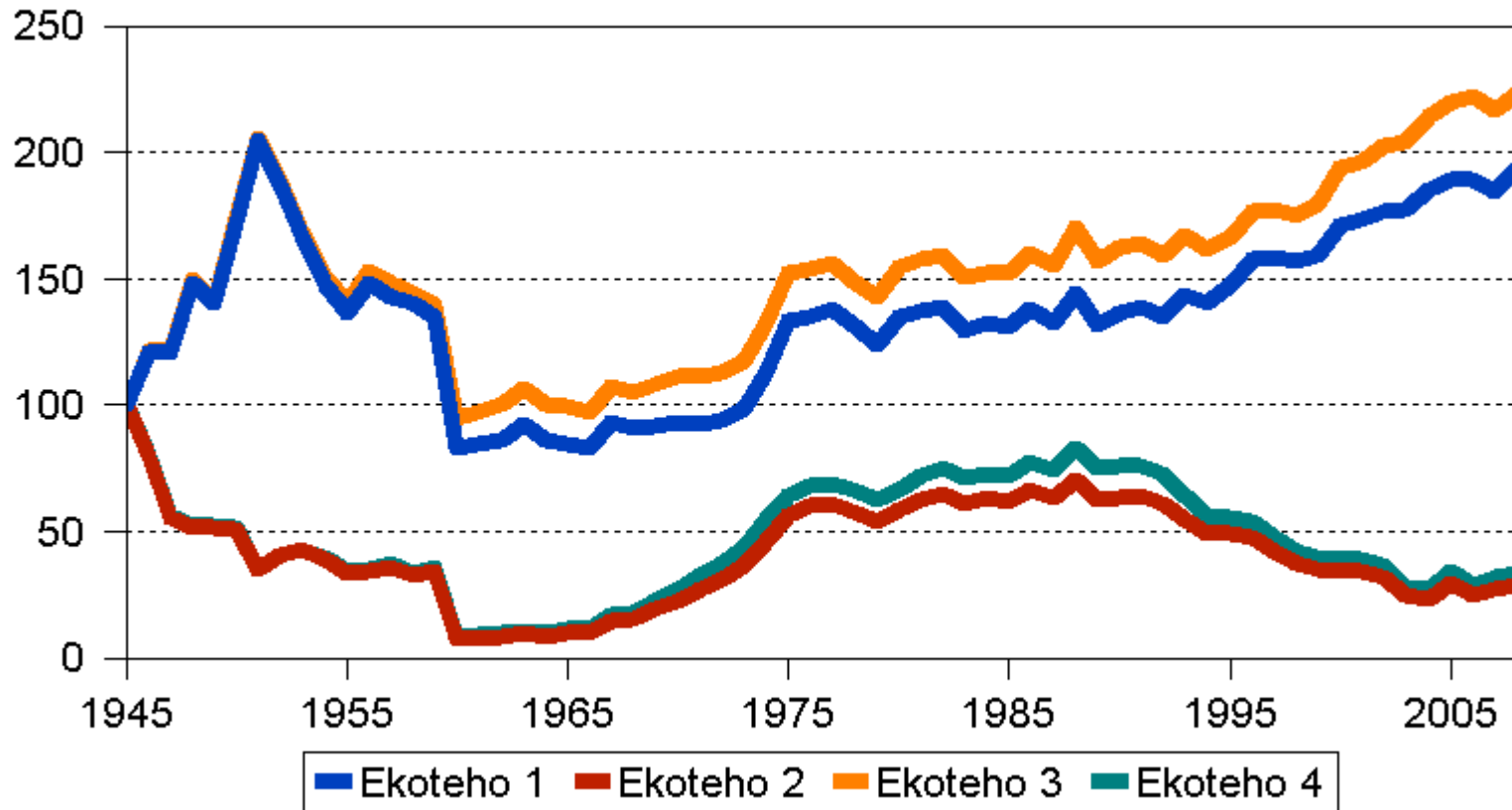
SAS Output –tiedosto 2

26	1970	93.558	65.913	22.725	111.426	78.501	27.0651
27	1971	92.856	45.295	27.622	111.078	54.184	33.0433
28	1972	94.027	85.005	31.540	112.598	101.795	37.7698
29	1973	98.806	113.336	36.855	117.718	135.029	43.9094
30	1974	112.822	148.049	46.467	132.615	174.022	54.6190
31	1975	133.648	139.839	56.413	152.063	159.107	64.1855
32	1976	135.087	150.921	60.115	153.857	171.890	68.4678
33	1977	137.839	182.563	60.930	155.828	206.388	68.8816
34	1978	131.559	175.291	58.261	149.495	199.189	66.2041
35	1979	124.106	159.374	54.404	142.858	183.455	62.6241
36	1980	135.144	175.699	58.439	154.526	200.897	66.8209
37	1981	137.367	189.906	62.892	157.574	217.843	72.1444
38	1982	139.302	203.427	65.347	159.721	233.245	74.9263
39	1983	129.230	186.753	60.827	150.828	217.964	70.9922
40	1984	132.371	130.922	63.243	152.222	150.556	72.7273
41	1985	131.410	133.510	61.890	152.589	155.028	71.8642
42	1986	138.228	86.352	66.586	160.309	100.146	77.2224
43	1987	132.280	84.678	63.371	155.403	99.480	74.4487
44	1988	144.471	75.080	70.559	170.217	88.460	83.1329
45	1989	131.858	72.348	63.004	157.147	86.223	75.0876
46	1990	136.858	64.990	63.735	162.681	77.252	75.7602
47	1991	138.669	99.440	64.455	164.064	117.651	76.2587
48	1992	134.785	98.369	61.409	159.447	116.368	72.6450
49	1993	143.831	86.569	55.031	166.848	100.423	63.8377
50	1994	140.233	80.626	48.999	161.520	92.865	56.4372

SAS Output –tiedosto 3

EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	EKOTEHO_	
Obs	YEAR	A1	A2	A3	B1	B2	B3
51	1995	147.560	69.375	49.4624	166.800	78.421	55.9117
52	1996	157.834	92.160	47.9729	176.901	103.293	53.7684
53	1997	158.368	74.622	42.3637	177.276	83.531	47.4214
54	1998	156.771	69.200	37.7572	175.329	77.391	42.2267
55	1999	159.592	68.062	35.1331	179.561	76.579	39.5292
56	2000	171.481	94.389	34.2939	193.597	106.562	38.7168
57	2001	173.167	105.717	34.7107	196.693	120.079	39.4262
58	2002	176.544	107.425	31.7377	202.760	123.377	36.4507
59	2003	177.345	123.715	24.5742	204.010	142.316	28.2691
60	2004	185.079	111.813	23.6207	214.388	129.520	27.3613
61	2005	188.882	122.487	29.2866	220.251	142.829	34.1506
62	2006	189.436	106.784	24.7418	222.364	125.346	29.0426
63	2007	184.571	105.486	27.3000	216.555	123.766	32.0308
64	2008	192.901	114.854	28.7689	223.028	132.792	33.2620

Tulokset graafisessa muodossa

2. Skenaarioiden laskenta

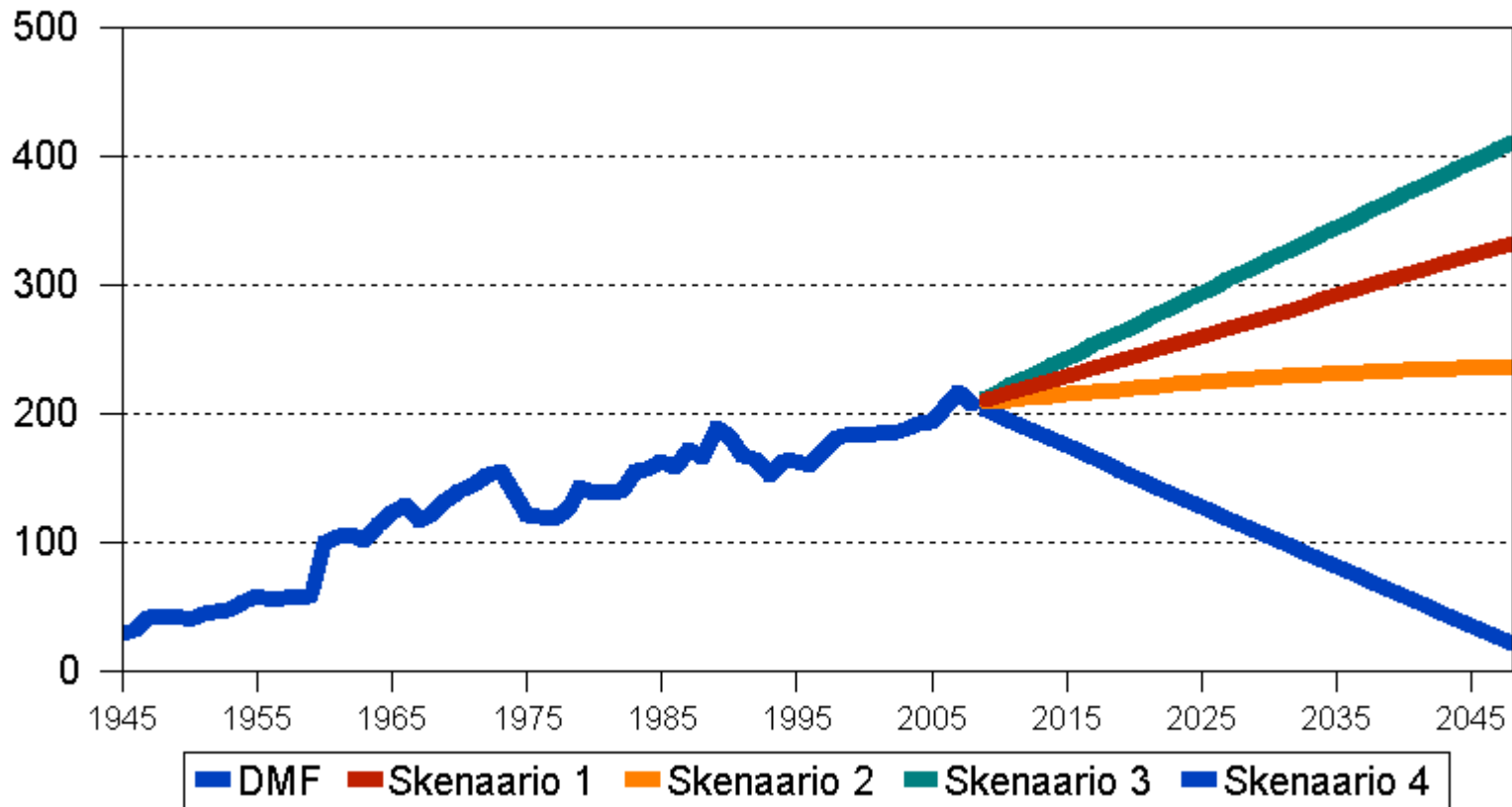
Suoran materiaalien kulutuksen skenaariot:

1. Selitetään DMF:n tulevaa kehitystä vuosien 2000-2008 kehityksellä.
2. Sidotaan DMF:n kehitys väestöennusteeseen.
3. Sidotaan DMF:n kehitys BKT:n kehitykseen.
4. Pyritään Factor 10 –tavoitteeseen vuonna 2040

Lähtökohdat

- Vuosina 2000-2008 DMF:n kasvu on ollut 3,113184 tonnia/vuosi.
- Vuonna 2008 DMF per capita oli 38,93077 tonnia.
- Tilastokeskuksen virallinen väestöennuste vuoteen 2060.

Tulokset graafisessa muodossa

Kiitos!

Jukka.hoffren@helsinki.fi